

TARİHÎ VE EDEBÎ
METİNLERDE
TÜRKİSTAN

ТАРИХИ ЖӘНЕ ӘДЕБИ
МӘТІНДЕРДЕГІ
ТҮРКІСТАН

[CİLT 1] - [1 TOM]

TARİHÎ VE EDEBÎ METİNLERDE
TÜRKİSTAN
ТАРИХИ ЖӘНЕ ӘДЕБИ МӘТІНДЕРДЕГІ
ТҮРКІСТАН

TARİHÎ VE EDEBÎ
METİNLERDE
TÜRKİSTAN

ТАРИХИ ЖӘНЕ ӘДЕБИ
МӘТІНДЕРДЕГІ
ТҮРКІСТАН

[CİLT 2] - [2 TOM]

TARİHÎ VE EDEBÎ METİNLERDE
TÜRKİSTAN
ТАРИХИ ЖӘНЕ ӘДЕБИ МӘТІНДЕРДЕГІ
ТҮРКІСТАН

TARİHÎ VE EDEBÎ
METİNLERDE
TÜRKİSTAN

ТАРИХИ ЖӘНЕ ӘДЕБИ
МӘТІНДЕРДЕГІ
ТҮРКІСТАН

[CİLT 1] – [1 TOM]

Арастырма
Прое
Дизиси

YAYIN NO: 36

TARİHÎ VE EDEBÎ METİNLERDE **TÜRKİSTAN** - [CİLT 1]
ТАРИХИ ЖӘНЕ ӘДЕБИ МӘТІНДЕРДЕГІ **ТҮРКІСТАН** - [1 ТОМ]

Editörler

Prof. Dr. Bülent Bayram

Prof. Dr. Cengiz Tomar

Dil Editörleri

Kazak Türkçesi: Zhupar Tanauova - Bagdat Yertayeva

Türkiye Türkçesi: Sevda Taşpınar - Selin Yavuz

İngilizce: Dr. Mehmet Bilal Yamak

ISBN: 978-601-7805-43-2

© Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Avrasya Araştırma Enstitüsü (ERI), 2023 (baskı ve elektronik)

© Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті Еуразия ғылыми-зерттеу институты (ЕҒЗИ), 2023 (баспа және электронды)

Almalı Avdanı, Mametova 48, 050004, Almatı, Kazakistan

Tel: +7 (727) 279 97 94 Fax: +7 (727) 279 24 26

www.eurasian-research.org • e-mail: info@eurasian-research.org

Tasarım Baskı

SFN Televizyon Tanıtım Tasarım Yayıncılık Ltd. Şti.

Tel: 0312 472 37 73-74

www.sfn.com.tr

Bu kitabın her türlü yayın hakkı Avrasya Araştırma Enstitüsüne aittir. Enstitünün yazılı izni olmadan, tanıtım amaçlı kısa alıntılar hariç olmak üzere, hiçbir şekilde kitabın tümü veya bir kısmı kopyalanamaz ve yayımlanamaz.

Бұл кітаптың барлық баспа құқығы Еуразия ғылыми-зерттеу институтына тиесілі. Қысқаша кіріспе үзінділерді қоспағанда, кітапты толықтай немесе белгілі бір бөлігін Институттың жазбаша рұқсатынсыз кез келген жағдайда басып шығаруға немесе көбейтуге, сондай-ақ, электрондық, механикалық, фотокөшірме, жазба немесе басқа қандайда бір нұсқамен басып жариялауға немесе басып шығаруға болмайды.

Kitapta ifade edilen görüşler yazarların kendi görüşleri olup, Enstitü'nün yayın politikasını yansıtmamaktadır.

Кітаптағы пікірлер авторлардың жеке көзқарасы болып, Институттың ұстанымын білдірмейді.

İÇİNDEKİLER

<i>TAKDİM</i>	
<i>Prof. Dr. Muhittin Şimşek</i>	V
<i>ÖN SÖZ</i>	
<i>Prof. Dr. Bülent Bayram</i>	VII
<i>ALFY CƏZ</i>	
<i>Профессор, доктор Мұхиттин ШИМШЕК</i>	XI
<i>KIPİCPE</i>	
<i>Профессор, доктор Бүлент БАЙРАМ</i>	XIII
TÜRKİSTAN	
Ahmet Taşağıl.....	1
TYRKİSTAN	
Ахмет Ташағыл.....	13
OSMANLI İMPARATORLUĞU'NDA TÜRKİSTAN ALGISI	
Abdullah Temizkan.....	27
OSMAN İMPERİYASINDAĞY TYRKİSTAN TYRALY TANYM	
Абдуллах Темізқан.....	59
İLHANLY VE TİMURLU FARSÇA KRONİKLERİNDE TÜRKİSTAN İSMİ VE HUDUDU	
Ahmet Özturhan.....	95
ИЛХАНДЫҚ ЖӘНЕ ТЕМІРЛІК ПАРСЫ ДЕРЕККӨЗДЕРİNДЕ TYRKİSTAN АТАУЫ ЖӘНЕ ОНЫҢ ШЕКАРАСЫ	
Ахмет Өзтүрхан.....	107
II. DÜNYA SAVAŞI'NDA ALMAN BELGELERİNDE TÜRKİSTAN	
Coşkun Kumru.....	121
ЕКІНШІ ДҮНИЕЖҮЗІЛІК СОҒЫС КЕЗІНДЕГІ НЕМІС ҚҰЖАТТАРЫНДА КЕЗДЕСЕТІН TYRKİSTAN TYRALY МӘЛІМЕТТЕР	
Жошкун Кумру.....	161

ARKEOLOJİK VERİLERE GÖRE TÜRKİSTAN'IN ERKEN TARİHİ COĞRAFYASI Elvin Yıldırım.....	205
АРХЕОЛОГИЯЛЫҚ ДЕРЕКТЕР БОЙЫНША ТҮРКІСТАННЫҢ КӨНЕ ТАРИХИ ГЕОГРАФИЯСЫ Элвин Йылдырым	219
19. YÜZYILIN İKİNCİ YARISINDA RUSLARIN “MEDENİYET” MİSYONUNUN İKİ TEMSİLCİSİ V. V. VEREŞÇAGİN VE N. N. KARAZİN'İN RESİMLERİNDE TÜRKİSTAN Hatice Kerimoğlu.....	235
XIX ҒАСЫРДЫҢ II ЖАРТЫСЫНДАҒЫ РЕСЕЙДІҢ «ӨРКЕНИЕТ» МИССИЯСЫНЫҢ ӨКІЛДЕРІ В. В. ВЕРЕЩАГИН МЕН Н. Н. КАРАЗІННИҢ СУРЕТТЕРІНДЕГІ ТҮРКІСТАН Хатиже Керимоглу	273
ALAŞÇILAR VE TÜRKİSTAN Hazretali Tursun	313
АЛАШ ҚАЙРАТКЕРЛЕРІ ЖӘНЕ ТҮРКІСТАН Хазретәлі Тұрсұн	335
İLK ÇİN KAYNAKLARINDA TÜRKİSTAN Kürşat Yıldırım.....	359
АЛҒАШҚЫ ҚЫТАЙ ДЕКЕРКӨЗДЕРІНДЕГІ ТҮРКІСТАН Күршад Йылдырым.....	371
WEİMAR CUMHURİYETİ'NDE TÜRKİSTANLI TALEBELER (1918-1925) Mehmet Önder Duran	385
ВЕЙМАР РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ ТҮРКІСТАНДЫҚ СТУДЕНТТЕР (1918–1925) Мехмет Өндер Дуран.....	435
BİR SÖMÜRGE YÖNTEMİ OLARAK COĞRAFYAYI ADLANDIRMAK: TÜRKİSTAN'DAN ORTA ASYA'YA RUS KAYNAKLARINDA TÜRK COĞRAFYASI (XIX.-XX. YÜZYILLAR) Murat Özkan	487
ОТАРЛЫҚ ЖҮЙЕ ӘДІСІМЕН ӨҢІРДІ АТАУ: ОРЫС ДЕРЕККӨЗДЕРІНДЕГІ ТҮРКІСТАННАН ОРТАЛЫҚ АЗИЯҒА ДЕЙІНГІ ТҮРКІ ӨҢІРІ (XIX.-XX. ғ.) Мурат Өзкан.....	527
AZERBAIJAN TARİH YAZIMINDA TÜRKİSTAN Telman Nusretoğlu	573
ӘЗЕРБАЙЖАН ТАРИХНАМАСЫНДА ТҮРКІСТАН Телман Нүсретоғлу.....	587

Saygıdeğer Dostlar, Türk Dünyası'nın Kadim Gönüldaşları;

Tarih, edebiyat, dil, arkeoloji alanlarında; Türkiye, Kazakistan, Özbekistan, Azerbaycan ve Kırgızistan'dan bilim insanlarının yirmi iki çalışmasıyla yayına hazırlanan Türk Dünyası'nın Entegrasyonu Sürecinde Anahtar Bir Kavram: TÜRKİSTAN (Tarihî ve Edebî Metinlerde Ortak Vatan) başlıklı proje kitabını Türk Dünyası'nın dikkatine sunmaktan büyük kıvanç duyuyoruz.

Türk Dünyası'nın en önemli kurumlarından ve Kazakistan-Türkiye ilişkilerinin ilk müessesem faaliyeti olan Üniversitemiz kuruluşundan bu yana geride bıraktığımız 30 yıl içerisinde Türk Dünyası'nın birlik ve beraberliği yolunda eğitim faaliyetlerinin yanı sıra birçok projeye, yayına imza atmıştır. Türk Devletleri Teşkilatı'na üye devletlerin cumhurbaşkanlarının imzaladığı 2040 Vizyon Belgesi ile ilişkilerimiz yeni bir boyuta taşınmıştır. Bu sürece Üniversite olarak toplantılar, projeler, yayınlarla katkıda bulunmakta olduğumuzun somut göstergelerinden birisi de bu çalışmadır. Kurulduğu günden bugüne Türk Dünyası sahasında önemli süreli yayın, sözlük ve kitap çalışmalarının yanı sıra sempozyum, kongre ve çalıştaylara imza atan Üniversitemiz, ev sahipliğimizde 2022 yılının Kasım ayında gerçekleştirdiğimiz "Türk Dünyası'nın 2040 Vizyonu" çalışmayı ile de söz konusu sürecin öncü kuruluşlarından biri olduğunu göstermiştir. Türk Dünyası'nın manevi başkenti, Hoca Ahmet Yesevi babamızın dergâhı güzel Türkistan'ımızda; bu kadim topraklardan güç ve feyz alarak başlattığımız Türk Dünyası'nın Entegrasyonu Sürecinde Anahtar Bir Kavram: TÜRKİSTAN (Tarihî ve Edebî Metinlerde Ortak Vatan) başlıklı projemizin Türk Dünyası'nın birliği için ufuk açıcı bir adım olduğu inancıyla çalışmaya devam edeceğiz. Çünkü liderlerimizin bize gösterdiği vizyona ulaşmak bizim yükleneyeğimiz misyonla mümkündür.

Bu vesileyle projeye Türk Dünyası'nın dört bir yanından eserleriyle katkıda bulunan bilim insanlarımıza, proje yürütücüsü Prof. Dr. Bülent Bayram'a ve söz konusu projeyi destekleyen ve kitap olarak yayımlanmasını sağlayan Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Dr. Suat Beylur'a müteşekkir olduğumu belirtmek isterim. Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesi olarak Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 100. yılında gönül coğrafyamızın ezeli yurdu Türkistan konulu eserimizi, Türk Dünyası'na armağan ediyoruz.